

TIDEVARVET

TIDEVARVET

N:r 50: 1929

Klasslagar eller samhällslagar? ledande artikel.

Redaktionssekreteraren i Norges Kvinder, Birgit Nissen, geriatikeln om Avrustningstanken i Norge en översikt över de olika partiernas ställning, de olika riktningar och den stämning omkring den aktuella frågan som gör sig gällande i Norge just nu.

I Moderskapets natt-sida återger Tidevarvet ett utförligt utdrag ur advokat Hugo Lindbergs föredrag om Fosterfördrivningen ur medicinsk och rättslig synpunkt. Detta hölls som andra inledningsföreläsning vid föreningen Laboremus offentliga diskussion i Uppsala där professor Johan Almqvist var förste inledare.

En övervägande del av vår litteratursida ägnas denna vecka den finska, nya litteraturen. John Landqvists bok om Svensk litteratur i Finland anmäles av Elsa Wilkens. I anslutning till denna artikel ges en kort översikt av Jari Hemmers diktning samt återges en av hans dikter, I en stuga vid kusten, ur diktsamlingen Helg, som i år utkommit på Holger Schildts förlag.

Ellen Hagens bok om Prinsessan Eugenie anmäles av Elin Wägnar.

I förra numret av Tidevarvet hade insmugit sig ett missvisande ombrytningsfel: där stod Dan Anderson som författare till Ratorneller. Författaren är Karl Asplund.

Våra postprenumeranter torde observera med följande formulär till prenumeration, som benäget torde verkställas i god tid, så att intet avbrott i postförsändelser måtte ske.

DIVINIA-HALLEN
BEGRAVNINGSBYRÅ. FABRIK.
Stor sortering kistor. Låga priser
Humlégårdsgat. 25. Tel. 70 2575.
Svenska Eldbegängelseören ombud

Svenska Eldbegängelse förenings expedition
Sthlms Eldbegängelsebyrå
Svanögen 25, 2 tr. hiss Stockholm
Öppen 10-4, lördags- o. helags-
aftnar 10-2
Tel. Norr 2300 för eldbegängelser
Norr 2280 • medlemsmän,
Avgift 10 kr. en gång för alla,
för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro
och Helsingborg.

Inför år 1930

Lampan med dess låga på ett presentkort för 1930 vill erinra våra läsare om att årsväxlingen också utom mycket annat betyder ett nytt år för Tidevarvet. Lampan erinrar om att den tid nu är inne, då vår prenumerantkrets måste företa sig att försäkra sig tidningen för nästa år. Vi våga tro att våra prenumeranter nu veta, att de ha oss på post, där tidens brännande frågor diskuteras och veta vår hållning. Vi hoppas att vi också så snart som möjligt få bekäntelse på att vi ha våra prenumeranter tillbaka på våra prenumerantlistor. Genom de utsända girolapparna har åtgärden att prenumerera förenklats och förbilligats så långt det är oss möjligt.

Tidningen kostar även för nästa år 6 kronor. Den som prenumererar redan i december får om så önskas decembernumren gratis. Vi ha under det gångna året fått mottaga många bevis på vänskap och uppskattning från prenumeranternas sida. Detta ger oss mod att erinra om, att de inte kunna göra oss en större glädje än att dra in nya prenumeranter i kretsen kring Tidevarvet. Ett lämpligt tillfälle erbjuder sig vid julkalppsgivandet. Glöm inte bort detsamma. Rekvisera presentkort och insänd samtidigt för tids vinande de sex kronorna och tydligt namn och adress på den eller de som skola begävas med Tidevarvet.

Stora frågor avgöras under år 1930, det kan man redan nu förutsäga.

Lösdrivarproblemet i en eller annan form kommer troligen att föreläggas riksdagen. Här står en kamp, en principstrid, där Tidevarvet fortfarande kommer att hävda sin ståndpunkt.

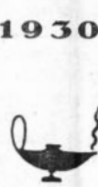
Det är också troligt, churu inte säkert, att moderskapsskyddet blir riksdagsfråga i år. I varje fall blir denna viktiga sak, som nu skall ut på remissvärdningens närmast, brännande aktu-

ell under det kommande året. De som vilja följa och deltaga i striden för moderskapsskydd böra följa den i Tidevarvet.

Jordfrågan med dess komplement tullfrågan blir den allt överskuggande storpolitiska

TIDEVARVET

1930

Presentkort

Rekvireras på expeditionen
Slussplan 1-3 Stockholm
Telefon N: 282 43

frågan under nästa år. Tidevarvet har sedan sin första början kämpat för nödvändigheten att gå till botten med jordfrågan. Det har icke gjorts och krisen är nu här. Våra läsare som ha intresse för denna fråga, denna reformernas reform, böra ta del av den självständiga ståndpunkt som uttryckes i Tidevarvets programmatiska och kritiska artiklar i denna fråga.

1930 är vidare det år då den första offentliga paneuropiska

konferensen kommer att utlysas. Säkerligen blir det ett betydelsefullt år, ett år under vilket frågan om Sveriges utrike politiska ställningstagande kommer oss nära in på livet. Hela frågeställningen förvandlas från frågan om den svenska neutraliteten och dess svenska försvar till frågan om Sveriges ställning i Skandinavien, i Europa, i Nationernas förbund. Det gäller hur långt vi skola gå in för den solidaritetspolitik som börjar ta fasta former, det gäller om den skandinaviska ödesgemenskapen skall uttrycka sig i gemensam försvars- eller freds- och avrustningspolitik.

Tidevarvet har i dessa frågor en fredsaktivistisk linje. I den mån tidningen har sina läsare med sig här, tro vi att de skola vara angelägna att sluta upp kring dess åskådning och att hjälpa oss att föra ut den så mycket som möjligt. Tiden aktualiserar för vår dag alltmera de frågor vi togo upp redan för sex år sedan: Avrustning, Paneuropa, den vapenlösa kampen, rasförsoning. Vi tro att de som vilja följa med dessa frågor i deras snabba mognad fram till avgörande böra se vad Tidevarvet har att säga här-om.

En stor tilldragelse i Sverige utanför den politiska sfären men i nära samband med den sociala är Stockholmsutställningen. Även här gäller det lösningen av ett socialt problem. Tidevarvet inleder på nyåret en rad artiklar om densamma med en översikt av utställningens idé och konturerna av dess förverkligande.

För att kunna göra vårt bästa av vår krävande uppgift under nästa år behöver tidningens ledning hjälp, stöd och intresse av sina läsare.

Inspirera oss och vi skola inspirera Eder!

Avrustningstanken i Norge

Av BIRGIT NISSEN

Avrustningstanken har været sterkt oppe i Norge i de siste år, den har likesom bare været behandlet, dröft på en egen uvirkelig og negativ måte. Det har icke lyckes oss å gjøre saker aktuel i norsk politik på samme måte som kampen for avrustning og nedskjering av militærbudgetet har været i forgrunnen i dansk og svensk politik under socialdemokratisk ledelse periodevis efter verdenskrigen.

Grunnen til den nævnte situasjon i Norge er vel først og fremst den, at det parti som har tat avrustningen på sit program har været så vidt sterkt inbyrdes stridende i de siste 15 år, at partiet naturlig har veget tilbake for å

ta regjeringensansvaret, og da arbeiderpartiet efter utfoldet av vårt siste stortingsvalg 1927 blev tvunget til å danne regjering blev det en 14 dages fornielse. Den første norske arbeiderregjering blev styret ved venstres hjelp allerede på sin erklæring. Men blant de propositioner arbeiderregjeringen fik tid til å senne ut over Stortinget var der også en som krævet at folkets representanter skulle ta standpunkt til i det minste nedsettelsen av en kommisjon til utredning av spørsmålet om full avvebning i Norge.

I år er der utkommet en liten brochure av arbeiderregjeringens forsvarsminister Fr. Monsen med

titel: »Sannheten om militærvæsendet.»

Unner titelen »Stortinget nektet en utredning av avvebningsspørsmålet» lyder det i et avsnitt: »Den første norske arbeiderregjering foreslo for stortinget at det skulle opnevne en kommisjon på 7 medlemmer til å utrede spørsmålet om hel avvikling av vort militære forsvaret og oprettelse av ett icke militært opsyn ved vore grenser så vel i fred som i tilfelle av krig mellem andre land. Ved hjelp av en slik kommisjon vilde det la sig gjøre å få en alsidig belysning av alle de spørsmål, som har noget å si ved denne saks gjennomførelse, således at vi med full over-

(Forts. å sid 6.)

Ett lösdrivar-drama

Lösdrivarna, tramför allt de kvinnliga, ta för sig en oproportionerligt stor del av det intresse en enskild individ under sin korta och fullproppade tillvaro kan lämna egna sin pasta och beaktas själ. Lat mig tala om en hemagnet. Vi ha egentligen mycket få lösdrivarekor som förtjåna namnet. Andå ha de sysselsatt kommittéer, moten, statistiker, psykatriker, dermatologer, socialarbitrare, rådningsmen, sjukhus, press, präster, assistare, trycksare, riksdag, och fantas i artioenden. Lösdrivningsoperan på Kommediteatern är enastående ett verkligt lösdrivar-drama med diktersens svikt i sig. Dator ger det den stora samhällsstatistens belysning över problemet. Man förstår att det åraga om lösdrivarna lika litet hänger på antalet individer som det åraga om kokinet hänger på antalet kulor. Dessa figurer, åa eller många, ågora ett egande, färligt, på nagot vis gripbart gift i samhällskroppen.

Som konstare och avslöjare, som nävis och bevaring frägare, som utstött och lockad, som förtärvare och fördärvad, i sin undergång och död är lösdrivaren en tagg i samhällsida. Den tränger vanligen icke längre in än i fetet, inie oss när den tar form av ett Petrénski betänkande. Men Lösdrivningsoperan driver den kuttande nära hjärtat.

Tolvskillingsoveran, skapad på 1700-talet, tidubunden såsom angrepp på samhällsförhållanden och människor i den tidens England, räkdade å Jonatan Swens förläggare ånne inblid i sig, och är därför när den nu framföres i moderniserad form ett det våldsamaste, brutala, grymma, sadistiska angrepp som vårt goda samhälle på lange tatt låta. Tollers »Hoppia vår lebens icke utåstonden. Det är den främ samhällskritiska kommunismen som linar de sociala elementens tungor för att utmana det bestående samhället. Det är lösdrivaren som talar, men behövsken uttalar: är ni bättre än vi? Ni som så bra utlärda värld eländet! Ni som vi måste krusa för, lustigt ljuga för, vafiera och brodera för, om ni skola bevakas att ge den slant vi behöva för att icke gå under? Ni som köpa er frit med en slant i en mössa, ni som ostört leva ert behagliga, högst gagnande liv, ni som rannassa och doma, innan ni ger oss det brod som är fundamentet för all moral. Ni som samlas i stora hve flodkar kring vår skam och vår avrättning, ni som besöka oss om natten och lagstifta mot oss om dagen!

Ni som skilja på »smedelöst leverne av samhällsskadigt arte och det som ni icke bligs att anse förlätligt och ostraffligt. Hur mycket av oss finns i er, av er i oss?

Sådan är samhällsupplösande, åsktuppplösande och färligt. Det är paradoxalt att professor Böök blivit så beagen av det. Man behöver egentligen icke säga mer för des tjusning. Livet är fullt av irrationella moment. Daniels Defoes hjältinna mästertjuven Molly - en värdig pendang till förbytarkungen MacHeath i Tolvskillingsoveran - är tiggare å Robinson Crusoe. Det är också förfärligt och obegräplat men sant. Lösdrivningsoperan heter så därför att bljetterna egentligen skulle kosta 25 öre. Nu kosta de 8 kronor, och det är gott det går ihop åndå för Eklund med de få plåsteren och de många åkroren. Den borde hått större scen, större resurser, så hade den gjort större effekt och nått längre. Den kunde ha blivit en dramatisk motvalls till Remarque.

Emellertid åro därför de att klandra som försötu tillfälle, medan det är Kommediteatern förtjänst att den vågade sig på uppgiften. Jag har inga möjligheter till jämförelse mellan London och Berlin, men för mig blev uppförandet på Kommediteatern en händelse. Fört efter den kunde jag å hjärtat fatta Lösdrivarresolulutionen från Tidevarvet nummer 48. Devinez.

konsum föreningen för lägre levnadskostnader

MODERSKAPETS NATTSIDA

Genom älskvärd tillmötesgående från advokat Hugo Lindberg är Tidevarvet i tillfälle att återge en del utdrag ur det föredrag som advokat Lindberg höll vid föreningen Laboremus offentliga diskussionsmöte i Upsala i förra veckan, Fösterfördrivning ur medicinsk och rättslig synpunkt. På grund av bristande utrymme äro vi tvyrr förhindrade att återge det intressanta föredraget in extenso. Nedanstående utdrag tyckas oss emellertid vara av stort intresse och på ett utmärkt sätt belysa de synpunkter på den föreliggande frågan, som i Tidevarvet förut framhållits.

Efter att ha berättat fösterfördrivningens stora omfattning enligt i Sverige tidigare publicerade siffror övergår advokat Lindberg till den statistik som föreligger ifrån Tyskland.

Enligt en statistik från Tyskland, som återges i professor Liepmans arbete Die Abtreibung, en medicinsk sociologisk studie för läkare, jurister och sociologer, beräknades för år 1923 antalet aborter i Tyskland till 500,000 och man anser, att 50 procent av alla kvinnosjukdomar härlade sitt egentliga ursprung till föregående aborter.

En officiell tysk statistik från sjukhus och kliniker etc. visar att under 1921 antalet missfall och aborter utgjorde 62,595, varav 1,160 med dödlig utgång, siffrorna 1924 ha stigit till resp. 73,319 och 1,223.

Det beräknas av Liepman att över 60 proc. av alla graviditeter aborteras.

Ovan citerade Liepman har gjort en beräkning av vad fösterfördrivningen kostar staten. Hans siffror äro från Tyskland och han

utgår ifrån att totalantalet aborterande utgör 250,000 kvinnor, som på grund av aborten måste underkasta sig klinisk eller poliklinisk behandling under genomsnittligt 30 dagar och kommer så till en totalkostnad av 52,750,000 mark som förlust i nationalförmögenheten.

Stränga straffsatsar skulle blott ha det med sig, att brotten komme att begås än mera hemligt, och att i och för sig mindre tjänliga medel, men i stället desto vårdigare för hälsan, tillgripas för fösterfördrivningen. Osakunniga och klåpare ägna sig åt dessa brottsliga behandlingar och resultatet är och måste bli skrämmande.

Ett är dock visst, att fösterfördrivning äger rum i en skrämmande stor omfattning.

Och så har det nog alltid varit, även om i de ursprungligaste lagarne det icke definierats som brott. Som sådant får det sin speciella markering framför allt genom den kanoniska rätten.

Hämnad mera än vedergällning blev straffets egentliga karaktär med den kanoniska rätten, som undanträngde den romerska, den germanska etc. Sträckbänk, dränkning i sack, stegling, avdragning av huden, levande begravning, brännande på bål betecknar den kristna straffrättens seger över föregående barbariska tidsådrars.

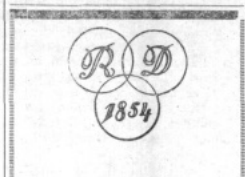
Den gamla romerska straffrätten kände icke straff för fösterfördrivning, och så ej heller den germanska rätten, ej ens den mosaiska, men tack vare kyrkans makt, och sedan de romerska kejsarerna anammad den kristna läran, straffades fösterfördrivning såsom mord. Kejsar Konstantin var den förste, som lät bestraffa fösterfördrivning med dränkning i sack.

Ett rättsfall från denna tid, refererat i ett reskript till Kartesermunkarne år 1214. En präst tillhörande nämnda orden hade uppehållit intill förbindelse med en kvinna, som blev havande genom honom. Genom viss behandling, som hon utsattes för, framkallades ett missfall. Vederbörande klostermyndighet ansåg, att prästen genom sitt förfarande lämpligen icke borde få i fortsättningen fullgöras altartjänst, men påven Gregorius IX, var av en annan uppfattning, som han delgav i det ovannämnda reskriptet, att något hinder för fortsatt altartjänst icke vore för handen, om fostret vid tiden för aborten ännu icke varit begävat med själ. Fostret ansågs ju under viss tid sakna liv och själ.

Härmed äro vi inne på frågan om orsaken till att den kanoniska rätten straffade fösterfördrivningen så hårt. Hade fostret själ icke eller icke, vid vilken utvecklingsgrad fick det själ, var ett på sin tid synnerligen gouterat diskussionsämne.

Jag vill fylla ut professor Almkvist rättshistorik på denna punkt med en liten viktig och belysande detalj. Kyrkan och den kanoniska rätten stödde sin uppfatt-

ning på 2 Mosebok 21: 22—25, där en förfalskning eller felöversättning i Septuaginta lämnade nödig motivering för dödsstraff vid fösterfördrivning. Bibelstället talar om påföljden vid mäns slagsmål, att någon stöter till havande kvinna, så att hon föder fram foster, och att om skada då uppkom, mannen ägde bestämma bö-

Inred Edert hem

med vackra mattor,
möbelytter och gar-
diner från

ROBERT DITZINGER

72—74 Västerlånggatan 72—74
18 Normalmorg 18

terna. Orden skada eller icke skada i originalet felöversattes med levande eller icke levande foster och fick därigenom anknytning till bibelställets fortsättning: liv för liv, altså dödsstraff. Och denna falsköversättning levde sedan kvar och satte sin prägel på den kanoniska rätten.

Luther har väl senare översatt bibelstället riktigt, men den förfalskade ande, som felöversättningen väckte, har satt spår ända in i sen tid.

Vårt tankeliv regeras från gravarne. — — —

Som bekant förekommer ju inom läkarpraktiken understundom fösterfördrivning. Den sker på fall, k. medicinska indikationer, i så fall, då födseln skulle innebära risker för moderns liv. Det är ostridigt, att flera fall förefinnas, där de medicinska indikationerna så nära falla samman med de sociala, att de icke kunna särskiljas.

Man vågar påstå, att utvecklingen tenderar mot att på sätt professor Almkvist anför plats beredes jämväl för de sociala indikationerna, som laga skal för fösterfördrivning.

Jag vill dock anmärka, att lagen visst icke lämnar något uttryckligt medgivande åt läkaren att ens på medicinska indikationer åstadkomma abort, lika litet som exempelvis företagande av kraniotomi å fostret för att

rädda moderns liv. Tillåttheten eller icke straffbarheten i dessa fall har konstruerats fram, därigenom att handlingen anses sakna ett rättsstridigt intresse, och den inneslutes i de juridiska begrepp eller snarare konstruktionerna nöd eller nödfall.

Men jag förmenar, att även fösterfördrivning på grund av sociala indikationer med god vilja mycket väl skulle kunna inrymmas under samma juridiska konstruktion.

Alltså anser jag det icke vara nödvändigt, att i lagen inrymma en uttrycklig paragraf, som stadgar medgivande till fösterfördrivning i vissa fall.

Det måste bli en sedvanerättslig bildning.

Jag vet, att denna uppfattning delas av jurister och läkare i vissa av våra grannländer, liksom också av läkare där motiverat och utfört fösterfördrivning med sociala indikationer, utan att detta hittills föranlett polisingripande.

Ett land ha vi, som i viss mån legaliserat fösterfördrivningen. Det är Sovjetrepubliken.

Paragraf 146 i Sovjets strafflag stadgar, att fösterfördrivning, som med moderns medgivande företages av person, utan medicinsk utbildning, eller av läkare under icke tillätna omständigheter, straffas med fängelse eller tvångsarbete intill 1 år.

Vid fall av yrkesmässighet, eller då handlingen sker mot kvinnans vilja, eller då döden uppkommer som effekt höjes straffet till 5 år.

Reglerna för tillåten fösterfördrivning återfinnas i ett dekret av år 1920. I ingreppet till detta framhålls, att i Västern som i Sovjetrepublikerna under de senaste årtiondena antalet kvinnor, som avbröt sitt havandeskap ständigt ökats. Andra länders lagar bekämpa detta onda medels bestraffning såväl av kvinnan som av läkaren som utfört aborten.

I fortsättningen av dekretet konstateras, att detta förfaringsätt icke rätt bot för det onda, utan blott haft med sig, att hanteringen bedrivits i skymundan och utövat av vinningslystna och ofta okunniga abortörer med följd, att ca 50 proc. av dessa kvinnor falla offer för svåra infektioner och upp till 4 proc. avlida.

Arbets- och bonderegeringen, heter det, har insett vådorna härav för samhället och har, för att stärka det socialistiska statsystemet velat med en kraftig agitation mot detta onda, och då många kvinnor av sociala skäl tvingas till fösterfördrivning har Kommissariatet för folkhälso- och Justitieministeriet som en effektiv metod att bekämpa de okunniga och snikna abortörerna beslutat, att kostnadsfritt låta på de offentliga sjukhusen utföra aborter, dock med de inskränkningarna, att den blott får företagas av legitimerade läkare.

Barmorska som utför fösterfördrivning drabbas av straff och berövas rätten att utföra sitt yrke. Jämväl läkare, som till privat vinning företager fösterfördrivning i

sin privata praktik drabbas av straff.

Detta dekret har efter vad jag erfarit under årens lopp undergått väsentliga modifieringar, exempelvis i så måtto, att den fösterfördrivande handlingen icke får företagas, sedan fostret nått en viss utvecklingsgrad.

Man har anledning antaga, att ytterligare modifieringar skola tillkomma.

Emellertid har denna fria tillämpning av fösterfördrivning av sakkunniga sitt stora intresse vid studiet av de följder och risker, som äro förenade med även den av sakkunnig person företagna fösterfördrivningen.

Jag ber därför att i detta sammanhang få redogöra för en åtminstone enligt min mening högst intressant statistik, som återfinnes i marschäftet i år i Zentralblatt für Gynäkologie. Det är en artikel av dr. I. B. Levit, grundad på statistik från Leningrads Gynecologiska Klinik och Det statliga institutet för gynekologi och födelshjälp.

Den statistiska undersökningen visar:

1) att i enstaka fall och trots all försiktighet en uterusskrapping kan leda till perforation av uterus (livmodern genomborrad).

2) att lätta infektioner under perioden efter aborten ofta förorsaka svåra komplikationer, i icke mindre än 35 proc. av fallen sterilitet.

3) att i 20 proc. av fallen, som behandlats polikliniskt, man konstaterar uterusskrappingen i genitalorganen.

Härtill kommer ytterligare de i stor omfattning uppkommande neuroser, som konstateras som följd av aborter och beroende på därav uppkomna rubbningar i det inresektorisiska systemet.

Något måste göras när vi ha klart för oss fösterfördrivningens oerhärda risker, och att den blott i undantagsfall får företagas och då utföras av sakkunnig läkare. Och det är upplysning, som går ut på förebyggande av fösterfördrivning. Som det allra viktigaste räknar jag här med en ordnad sexualundervisning redan i skolorna samt inrättandet av kommunala rådrägningsbyråer.

Vi ha en lag, som man aldrig kan förbigå vid talet om fösterfördrivning. Den lyser med Skandalens grella färg från lagboken, det är den s. k. preventivlagen. Som bekant förbjuder denna offentligt utställande eller föreläsning av föremål, avsett att förbygga följder av könsamgång, sålunda även förebyggande av överföring av venerisk sjukdom. Även salubjudande av dylika föremål är förbjudet.

Här vill jag icke ingå på det vettlösa i lagens anda — ty där om råder väl blott en mening utanför riksdagens fyra väggar — men något uppehålla mig vid frågan, huru i praktiken t. ex. förbudet att «genom tillkännagivande för allmänheten till salu utbjuda dylika föremål» verkar. (Forts. å sid. 6.)

RYGGSKOTT

Den bästa och snabbaste hjälpen vid alla slags akuta smärtor är

NEVROSINE

(Antipyreticum och analgeticum.)
Fritt från acetylsalicylsyra.

Smärtestillande och febernedsättande läkemedel. Verksamt medel vid alla slags reumatisk värk, Gikt, Ischias, Neuralgier, Nervvärter och vissa febrer (Influenza, Håsfäst och dylika s. k. förkylningsjukdomar).

Bästa endast å apotek.
Förpackningar å 50 öre och kr. 1.20.

Vi stå till tjänst!

<p>BLOMMOR</p> <p>Stockholms Blomsterhandel Arenalsgatan 1 Telefon 5313, Norr 887</p> <p>Utör alla slags dekorationer och bindningsarbeten till billigaste priser.</p>	<p>FOTOGRAFATELJÉ</p> <p>Fotografiering å Fester m. m.</p> <p>Dyget om vid såväl blykt- som elektr. ljus.</p> <p>Åsberg, Drottningg. 93 86298</p>	<p>MÖBLER</p> <p>Sals- och Enrumsmöbler i nyinkomna, vackra mod., utför- sättes billigt.</p> <p>WÄGMARK, 1 NORRTULLSGATAN 1</p>	<p>RAM- och SPEGELAFFÄR</p> <p>J. L. LARSSONS EFTR. Knut Nystrand</p> <p>Södermannag. 8, Stockholm REKOMMENDERAS.</p> <p>Låga priser Tel. S. 30914</p>	<p>SLÖJDAFFÄR</p> <p>WALAMAGASINET R. Andersson, Kungsgatan 74.</p> <p>Lager av Formstiller i olika modeller, Wälslöstar, Korg- möbler, Trappstegar och Laggilti</p> <p>Beställn. emott. Tel. 111837</p>
<p>HOTELL</p> <p>Hotell o. Pensionat Esplanaden Fr. Anna Fahlström</p> <p>Biaschehlngatan 3, Stockholm. Telefon Norr 312 55 (våxer)</p> <p>Övern. Hållgärdens Pensionat, Skräddar- Tel. Skräddars 4 REKOMMENDERAS</p>	<p>KLÄDESHÄNDEL</p> <p>BOJ</p> <p>1 ma, 180 cm. bred, till draperier, gardi- ner m. fr. alla färger lager.</p> <p>David Södermans Klädeshandel 22 Drottninggatan 22. BILLIGT!</p>	<p>PARFYMER</p> <p>Parfumer, Tvålar och Borstar</p> <p>Rik sortering hos MÄRTA DORFF (Sharepartiet) Tel. Norr 24695</p>	<p>SKÖNHETSVÅRD</p> <p>Hervor Bertrand-Bengtson AMERIKANSK STATE-BOARD DIPLOM</p> <p>Ex. Sjukgymnast</p> <p>Birger Jarlagatan II 1 tr. Mäster, Samuelsgat. 11 tr.</p> <p>Tel. 9877</p>	<p>TVÄTTANSTALT</p> <p>SVENSK TVÄTT Inneh. Ing. och fru Heidenberg Ulvsunda</p> <p>Tvätt utan frätande ämnen. Tel. ULVSUNDA 53</p>

HISTORIEN OM PRINCESSAN EUGENIE

Det har kommit ut en vacker bok om prinsessan Eugenie, rikt illustrerad med prinsessans teckningar och akvareller samt porträtt av Oscar I:s familj. Det är Ellen Hagen som har åran att ha samlat detta rika kunskaps- och bildmaterial. Som anledning anger författarinnan, att vi nu kalkas 100-årsminnet av prinsessan Eugenie födsel. Den djupare anledningen är väl att prinsessan stött för henne som hennes barnoms goda fé, en strålande gestalt som icke upphört att sysselsätta henne. Pastor Wadström, Ellen Hagens far, var prinsessans medhjälpare och vän. Då barnen Wadström blevo moderlösa, tog sig prinsessan an dem alla fyra och bjöd dem är efter år till sig som sommarbarn på Fridhem.

Sin förstahandskunskap har emellertid Ellen Hagen utnyttjat synnerligen diskret, alltför diskret, tycker kanske läsaren, ju mer intresserad och ifrå hand blir av den människa som växer fram ur skildringen.

Det är 40 år sedan prinsessan Eugenie dog. Hon har befunnit sig i den period för de döda, då ingen har personliga minnen av dem mer än från deras stida, åldrande tid och då de unga icke ha den blekaste åning eller intresse i detta fall, kanske snarare om något avoghet på grund av en kommersiellt framdriven och utnyttjad realism. Det historiska perspektivet har ännu icke upp-

nått, det är alltså en orättvis tid och en nedgångstid. Men den brytes då det kommer fram en samlad skildring sådan som denna. Den döda och hennes öde får därmed helhet och sammanhang igen.

Om man haft en allmän föreställning om prinsessan Eugenie som en sjuklig, religiös, välgörande, äldre dam med blankt nedkammat hår, tålig min och en stor brosch, så är den nu borta. Här träder fram en märklig kvinna av stora mått, vacker, rikt begåvad, full av livskraft, med geniala förmåga av inkännande i det undersåttliga livet utanför hovkretsarna och med en expansiv godhet, även mot hertiginnan av Dalarna. Den enda betydande kvinnliga medlemmen av familjen Bernadotte tillvidare. Hon var själv mycket ödmjuk, hon skrev sig som »Eder ringa medarbeterska», när hon meddelade sig med de personer, framför allt män, med vilka hon samarbetade i vården av sjuka, blinda, vanföra, hedningar, olyckliga människor i allmänhet. Men trots hennes och hennes biografs tillbakadragenhet, får man klart för sig, att hon ledde och förvandlade människorna omkring sig, och att hon i alla dessa företag inte var en vanlig kunglig beskyddare utan den ideellt inspirerande och den praktiskt mest verk-

samma.

Man vet inte om det är Ellen Hagens avsikt eller ej, men skildringen ger ett djupt patetiskt intryck.

Är det inte grymt att tänka sig att här gick en vacker, en i sin ungdom strålande frisk och temperamentsfull kvinna som självvallet betraktade hustruskap och moderskap som någonting som hängsle samman med export till en liten obekant tysk furste! En prinsessa som aldrig fick bli kär — i varje fall inte erkänt kär i — någon av de hyggliga, begåvade vackra män med vilka hon dansade, muciserade, läste högt eller höll styrelsesammanträden! Enligt biografen uttryckte hon detta faktum som en djup tacksamhet mot sin frissnande fader som lät henne slippa att gifta sig och som gick med på att hon stannade hemma som en gammal fröken. Men även om denna tacksamhet inte hade någon medveten inre upprorsida, utan fick stå ut i klenhet och undergivenhet, så blir den bara dess mer patetisk.

Och nog är det grymt att denna konstnär aldrig fick egna sig på blodigt allvar åt sin konst — att det kunde ha lönat sig det ser man på de akvareller och teckningar som finnas i boken — aldrig fick göra en aktstudie annat än på barn, därför att mamma Josephine förbjöd det, aldrig fick sjunga och spela annat än för familje- och hovcirkeln.

Inte heller i samhällsarbete fick denna verkligt intresserade kvinnliga bli annat än amatör.

Jarl Hemmer blev först riktigt bekant och läst i Sverige genom sitt stora bondeops Rågens rike. Att det kröntes med första pris i en stor rikssvensk pristävling blev introduktionen, sedan vann Jarl Hemmer sina läsare av egen kraft. I fjor utkom en novellsamling, som förf. kallade Budskap emedan alla berättelserna äro byggda kring samma motiv: de hemliga, oförklarliga budskap som stundom på människorna, och bära deras öde med sig. Det gick en vemodig ton genom berättelserna. Vi minnas den historia där en döende, ensam i en ödemark skriver ned sitt sista budskap, den uppenbarelse han förnimmer som den frälsande sanningen. Men ingen är där att ta emot det...

Holger Schildts förlag som numera utövar sin verksamhet i Stockholm har i år utsett en diktsamling av Jarl Hemmer, Helg. Den speglar ett själsliv av starka bryningar mellan smärta och extas, allt efter såndens underliga räkelseter. Helg är därför knappast en betecknande titel. Broderskapstanken, aningen om det djupa inre sambandet mellan människor, dyker fram i denna diktsamling liksom i den nys nämnda novellboken. »Jag söker i tusen gestalter det ena» säger han. Det sökandet ger väl hårdare möda i en miljö av starka motsättningar som Finland. Men själva splittringen, de bittra erfarenheterna från inbördeskriget är det hinder som erbjuder till, eggjar till övervinelse. Just därför att motsättningarna plåga så, måste de övervinnas, det är priset för harmonien. Men att sedan hålla denna ställning, det fordrar ny kamp. Och så är öron åter där, öton, som blir dikt hos diktare.

Den dikt som vi tilläta oss citera ur samlingen: I en stuga vid kusten är kanske icke så typisk, men den har en mild stämning av försöning, avslutning, som passar till årstiden och avrundningen av ett år.

Driven av en medlidandets stora faktisagövning levde hon för att ta hand om samhällsmaskineriets avfall, om de hopplösa. Det var ingen ringa eller otillräcklig gärning, tvärtom. Men en klok och ömhjärtad person brukar just genom den nära förtrogenheten med de enskilda olycksodena leda till önskan att få hjälpa i stort, att inte bara lindra det lidande som är ett symtom utan också gå till botten och söka orsaken. Men den vägen var stängd för Eugenie, på grund av hennes kön och hennes ställning. Aldrig fick hon vara med där de avgörande besluten diskuterades och fattades. Varför skulle man ta för givet, att hon icke kunde ha saknat denna möjlighet? Hon var sondotter av en herre som möblerat om åtskilligt i Europa, revolutionen var väl bara en hörsagen för henne, men en nära hörsagen...

Ett ovanligt drag hos henne var att hon älskade Norge, tyckte om dess natur och räckte till att från Stockholms slott även leda norska syföreningar. Om läkarna hittat på att ordinaera henne norsk högtjällsluft för hennes lungor och om dynastien gett henne Norge som uppgift och en fil av rum i kungliga slottet i Kristiania, så kanske det aldrig hade behövt bli någon unionskrig, vem vet. Atminstone hade en konfliktanledning varit undantröjd: det tomma slottet i Oslo.

Sådant nu hennes yttre liv formade sig genom omgivningens omma missförstånd, så gjorde hon i alla fall mycket därav.

Hon fan i sin levande fromhet en kraftfulla, i sina kärleksverk en ersättning och en lyckomöjlighet. Hon vittnade om sig själv, att hon var lycklig och menade det otvivelaktigt. Men den som nu betraktar hennes öde, måste säga sig att här lågo rika möjligheter nedlagda som aldrig fin-

SVENSK LITTERATUR I FINLAND

John Landquist: Modern svensk litteratur i Finland. Natur och Kultur. Kr. 6:50.

Det är lustigt att iakttaga, hur olika kritiker behandla den litteratur de skola kritisera. Läs den av Sven Stolpe så beundrade Fredrik Böök! Detta valdiga temperament är en förmåga att blåsa upp sina författare, färga dem med vackra ord, stuva om deras livsvärk till en behaglig kryddad rätt. För honom är författaren ingenting annat än råmateriale till en skonlitterär produkt, vilken i och för sig är mycket njutbar, och som i allmänhet ger oss mer kunskap om Fredrik Bööks psyke än om deras som vi egentligen ville veta något om, nämligen författarna.

En slående motsats såsom kritiker är John Landquist. Han utplånar sig själv inför diktaren med den sanne vetenskapsmannens ödmjukhet. Med utgångspunkt i det psykologiska orienterar han sig i författarens liv, omgivning och andliga miljö och får med oändlig finhet fram det utmärckande för var och en. Hans böcker sakna Bööks medryckande temperament men ge i stället en större omväxling och större utbyte för den, som söker objektiv kunskap om de behandlade författarna.

John Landquists nytkomna bok om Finlands svenska litteratur från 1880 till våra dagar ger i hög grad ett sådant utbyte. Vi får där kännedom om utvecklingslinjer alldeles skilda från våra svenska. Vi får veta att Tavaststjärna på 80-talet representerar en kosmopolitisk tendens, som sträfvade att erövra det isolerade andefattiga Finland för Europas större vyer. Vi få följa det nationella uppvaknandet med Mikael Lybeck, Hjalmar Procopé, Arvid Mörne och Bertil Gripenberg, och bevittna denne senares kampfyllda lyrik som är John Landquists räknas bland de yppersta på svenskt språk. Två avgjorda egenheter beteckna den östsvenska litteraturen. Den ena är det överväldigande intresset för landskapsbeskrivningen, som har ett tyngre patos än vår mera ljusst färgade. Det andra strådet är, att så gott som intet historiskt intresse gör sig gällande i denna litteratur, motsvarande Heidenstams Karolinerne eller Selma Lagerlöts Gösta Berling. Det närvarande politiska läget gör sig alltid starkt kännbart för de finska författarna. Det ger dem ämnen och det lägger en viss tyngd och kärnhvet över deras språk. »Den finländska diktens språk ger oss associationer med hårda ting. Dess ord äro blanka som av havet sköldja hällar. Dess livskänsla är färad som klipporna i havsbundet. Den finländska dikten är särskilt stark, när den ger uttryck åt motstånd, åt ömtaligt kampljva. Bakom formens kultur i finländsk dikt möter man icke bara estetisk smak, men framför allt den hårda viljan, som vill göra av språket och av sin tankes innehåll så mycket den förmår och eljest följer sig så mycket som är lämpligt. Denna hårda vilja är ett gemensamt kännetecken för denna östsvenska dikt.»

Ett särskilt utförligt kapitel ägnas Runar Schildt, den egenartade och utomordentligt begåvade representanten för den skeptiska perioden i början av 1900-talet som sammanfaller med Hjalmar Söderberg här hemma och delvis påverkats av denne. Ture Jansson, Almas Söderhjelm, klassikern Zilliacus och romantikern Jarl Hemmer behandlas även ut-

go utveckla sig. Här var en människa som icke fick visa vad hon var ämrad att bli, och vad hon skulle bliva under större krav och större tider.

Elin Wägner.

förligt. Den expressionistiska skolan omnämnes på slutet med några roande citat för daismens underliga produkter, men dess förföringsnamn, Edith Södergran, tillerkännes ett genis rangplats. Hon har genom sin isolerande sjukdom nått höjder, där hon andas samma luft som Nietzsche men i sin självetbesinnning när hon längre än Nietzsche och förbindas ej såsom denne avhybris. Landquist bemöter den ofta återkommande synen på hennes diktning såsom blott uttryck för en sjukdomsprocess. »Sjukdomens svavande kanslor voro blott ett oformat material, hon begagnade. Intet kan vara oriktigare än att betrakta denna bildvärld ovan molnen som ett haltlöst drömmeri. Den har en utomordentlig energi och vad som gör denna energi, det är ett moraliskt faktum. Det är ofret. Diktaren har sett i ögonen att hon ofratt livets agodelar. Hon har segrat över sig själv. Den besegrade men fortlevande smärtan är det brännande elementet i extasen. — Det är ingen invändning till denna diktning är sjuk. I sin egenskap av övervinande är den frisk. Edith Södergran har fyllt en sångares kall. Hon har i förhöjd mening trätt fram som

tolk för tyste, som tiga, tiga och lida blott.»

E. W.—ns.

NYHET!

Slanka linjer för stora damer!

För att på bästa sätt kunna betjäna de bland våra kunder som ej äro bosatta i Stockholm ha vi utarbetat en elegant beställningskatalog från vår avdelning för stora nummer. I denna katalog som omfattar den kommande säsongens modeller kan varje dam i sitt eget hem välja sin klänning, vilken efter rekvisition pr post eller telefon omg. exp. mot postförskott.

Vi erbjuda Eder alltså i dag

1930 års modeller

i n:o 46, 48, 50, 52, 54

genom vår eleganta beställningskatalog med ett flertal modeller i originalfärgtryck, vilken efter nedanstående rekvisition sändes Eder mot Kr. 1.— i postförskott, som avdrages vid den första klänningsbeställningen.

LEJAMAGASINETS Modesalngler

Normalmstorg, Stockholm.

Härmed rekv. Eder katalog att sändas omg. mot pf. kr. 1:—.

Namn:

Adress:

Postadress:

NOBEL-PRISTAGAREN

Thomas Mann

LILLE HERR FRIEDEMANN

Kr. 4:75

Genom sina noveller, bl. a. Der kleine Herr Friedemann, har Mann blivit den främste representanten i vår tid för novellens fina, men av tiden ofta försummade, konstart.

Nya Dagl. Alleh.

Ett förmånligt litterärt konstverk.

O. Rabenius i St. Tiden.

BILLOWS

BOKFORLAGS AKTIEBOLAG

315 tusen körkort

Det är inte mycket mer än 30 år sedan de första anspråkslösa och enligt nuvarande begrepp löjligt fula bilarna började uppträda på svenska vägar och gator. Under de sista 20, ja 10 åren — åren efter kriget — har den snabba utveckling skett, som nu gjort frågan om motortrafikens ordnande till en av våra aktuella. Enligt den tabell som 1927 års motorfordonsräkning bifogat sitt i somras avgivna betänkning uppgick vid årsskiftet 1928—29 antalet registrerade motorfordon i Sverige till sammanlagt 177,263. Antalet körkort beräknas till omkring 315,000. Dessa siffror likväl som de dagliga erfarenheterna visa tydligt på behovet av en moderniserad lagstiftning för motortrafikens räkning.

På något mer än 20 år ha vi också hunnit växa ifrån tre olika förordningar på detta område. Det i år framlagda förslaget skulle, om det blir antaget, utgöra den fjärde. Fastän det i stort sett bygger på föregående lagstiftning — de sakkunniga påpeka att en fullständig omarbetning av denna lagstiftning bör få anstå tills man ännu klarare kan överskåda den pågående utvecklingens resultat — innehåller det i alla fall en del nyheter av ganska stort intresse: framförallt ändringen av hastighetsbestämmelserna och en del åtgärder till förebäggande av olyckter hos motorförare.

Det främsta syftet med sakkunnigens arbete har varit att trygga trafik säkerheten utan att samtidigt hindra motortrafikens utveckling. Att de nuvarande hastighetsbestämmelserna inte just fylla sitt ändamål i det första avseendet är ganska allmänt erkänt. Lagarna överträdas så ofta att det blivit regel — de motsvara inte längre verkligheten. Men de kunna också tas till försvar för värdslöshet, som t. ex. när en förare förklarar att njag körde inte mer än 45, jag rår inte för att det gick galet.

Sakkunnige föreslår att bestämmelserna om maximihastighet för personbilar och motorcyklar på landsbygden slopas. Det föreskrives att hastigheten skall anpassas efter vad hänsyn till trafik säkerheten kräver och nödig försiktighet bör bjudas. Bilen skall alltid kunna stannas inom en tredjedel av den framförniggande överskådliga körbanan, onödigt buller undvikas,

I en stuga vid kusten

AV JÄRL HEMMER

Vad här är enkelt allt:

Fönsterkorsets kvällsblå skugga mot gardinen,
en Kristi bloddroppe som bugar mjukt
med röda klockor,
och bortom den det oändliga havet
oktoberblekt, belyst av en tvingsjuk sol,
som snart försvinner.

Mot denna tavla står orörigt
ditt silvergråa huvud, när du talar:

"Mannen min blev borta vid Ostindien
och sonen min vid Nordkap,
och nu går jorden in i mörker snart
till nästa vår.

Och jag skall dö i vinter och förbida
min nästa vår". —

Det skymmer snabbt. Jag sluter stugans dörr,
men dröjer undrande på trappan.

Kanhända allting är så enkelt . . .

Kanhända alla frågors svar är detta: . . .

— Nästa vår. . . .

hänsyn visas för mötande o. s. v. Avgörandet vid varje särskilt tillfälle lägges alltså i den enskildes hand.

Det har i detta sammanhang sitt intresse att påminna sig, att också i England ett förslag blivit framlagt som avskaffar hastighetsbegränsningen men istället skärper för värdslös körning.

Motverkande av olyckter hos motorförarna är vidare ett av de viktiga spörsmål som sakkunnige haft att lösa. Något förbud för motorförarnas räkning ha de sakkunnige inte ansett sig kunna föreslå, det skulle kunna verka som klasslag. Istället förordas upplysning. Varje körkortssökande bör få undervisning om alkoholeffekten i verkan på människokroppens organ. Alltså även de små dosernas skadliga inverkan. Vidare framhålls den stora betydelsen av det frivilliga nykterhetsarbetet bland motorförarna.

Om det nya förslaget i flera avseenden lämnar stort utrymme för den enskildes omdöme och ansvarskänsla föreslås å andra sidan stränga straff för lagöverträdelser. En motorförare som är så påverkad av starka drycker att han kan antagas inte äga herravälde över sina handlingar kan få fängelse i högst tre månader eller böter till högst 1,000 kronor.

Undersökningar pågå och väntas snart vara klara, rörande möjligheten att genom blodprov och undersökning av utandningsluften fastställa gränsen mellan vad som skall anses som tillåten och otillåten alkoholförtäring.

För visad värdslöshet och ilskthet för andras liv eller egendom kan fängelsestraff utspås till sex månader.

Som vi redan nämnt är allt detta en angelägenhet som nära angår mycket vida kretsar av befolkningen. Tidevarvet har frågat en bland sina pnenumeranter, fru Rut Adler om vad en motorförare själv tycker om de perspektiv förslaget öppnar. Vi återger här nedan fru Adlers svar.

Naturligtvis bör bestämmelsen om maximihastighet för personbilar och motorcyklar slopas. När utvecklingen gör lagarna orimliga kan de inte efterlevas. Och då slappnar naturligtvis ansvaret på den punkten. En sådan bestämmelse däremot som att behörig hänsyn ska tagas till vad trafik säkerheten vid varje tillfälle kräver av försiktighet litat till den enskilda människans omdöme och lägger hela ansvaret på henne — och tvingar henne också att ta det på ett helt annat och mera samhälls-solidsariskt sätt.

Bibehåller man bestämmelsen att motorfordon ska kunna stannas inom tredjedelen av den fria körbanan, så bör det kunna räcka även för trafiken i stättbebyggd område — alltså även där maximihastigheten kunna slopas.

Naturligtvis bör körkortssökande vara kända som ordentlig nykter. Men intygen därom får man nog inte tillmätta alltför stor betydelse. Det finns ändå alltid rum inom gränserna för ett nykter och ordentligt levnadssätt för den ringa kvantitet alkohol, som kan bli ödesdiger vid motor körning. Man kan inte få hela den bilförande allmänheten till att vara absolutister. Men man kan begära — och här måste man vara sträng och gå radikalt tillväga, — att den som tänker inom näraste timmarna köra bil eller motorcykel avhåller sig från varje slag av alkohol. Alltså ett absolut förbud med sträng laga påföljd mot att inom viss tidrymd (av kunnige utredd och fastställd) efter förtäring av alkohol föra motorfordon. Och överträdelse bör medföra förlust för en tid av den frihet, att röra sig i samhället som man missbrukat — alltså fängelse och inte enbart böter, vilka lätt neutraleras av den som har gott om pengar.

Overhuvudtaget skärpta bestämmelser för överträdelse av trafikstadgan och låt oss i en modern trafikstadga: större frihet under större ansvar. Till sist — i värds-organisationens föregångstid — kanske borde hela den nya motorförordningen föregås av en bestämmelse om höger — istället för vänsterkörning för att länka in även vår svenska motortrafik i ett mera universellt spår?

— Rut Adler.

Nu är det själens tur

Nu äro vi där igen. Tvingas att gå igenom en julid till, den förfärliga tid, som vi valt att gestalta som höjdpunkten av den dyrkan av ovisshet, med vilken vi fylla livet.

Det är många som äro på det klara med, att bekymmer och överanstängning för otaliga växa i omvänd proportion mot antalet dagar, som återstår till jul. I god tid börjar man också på initiativkraftiga håll att vidta åtgärder för Åstadkommandet av någon slags balans mellan lidandet och glädjen. Vi känna i vårt innersta på oss, att det aldrig kan gå an att låta dem, som hela året ha det eländigt, få sitt elände extra förstorat under den tid som vi själva ha före att avnjuta en enkom förberedd glädjens period.

Så startas julinsamlingar och skickas juländningar till sjöman och landsman i främmande land och till barn och fattiga och andra, som man kan väga sig på, att visa vänlighet emot.

Men allt det där är bara en bisak, den nödvändiga lilla mödens skugga, som vi av gammal vana finna lugnast att låta falla på våra fötter i livet. Det är ändå inte hjälpsamheten och sjömannastrumporna och kalffäsketen till de fattiga som ha makten och bestämma julens färg.

Nej. Det är jakten efter rekordet av köpt lycka, av säljande, ätande och drickande, hetsen efter att blända sina med människor med det skarpaste ljuset, sina barn med de storslagaste presenterna. Det gäller att ta ut yttersta krafter av affärsbiträden, hembiträden, typografer, hantverkare och sig själv för att sätta all denna glädje i scen. Och medan vi förbereda glädjen växa vi suckande bort ansiktet från gränns och ljusbågar och julmarknadens hela överflöd och önska, med allt som kan leva under tradition, att vi måtte få bli lämnade i fred.

Det är ju förvånande att människorna, som äro så skickliga, så maktiga, så kända, så ambitiösa och uppfinningsrika skola vara så tafatta när det gäller att fira fester. Och alldeles särskilt julen, den förnämsta på året.

Den skulle förstås fira så att man hade roligt. Då skulle det ämtliga vara själens tur att få sitt och bli tillfredsställd, den stackars del av vår själ, som annars brukar få föreställa sig till att skratra åt historier den tycker är dumma, att räkna mannekånguppvisningar som något viktigt och den dyra supén utan kärlek som ett nöje.

Den kunde begära att få bestämma hur vi skulle förlära vid julen, eftersom vi en gång för alla förklarar att vi med denna ämna fira en händelse som mest av allt angår själen, nämligen fördelen av den bundsförvant, som skulle hjälpa den tillräta i dess förvillade.

Om vi hade glömt denna vår förklaring och istället sagt: Vi fortsätta våra förfäders vana att med mat, dryck och tända eldar fira solens återkomst, eller: Vi ha funnit det för vårt näringslivs ändamålsenliga organisation lämpligt och främjande att åviggbringa en stegring av omsättningen just ett tag omkring midvinterid. Då skulle vårt varande sätt att begå denna tid onektigen röja både smak och den känsla för stil, som vi alldeles ofrånkomligt innerst inne äga.

Men så länge vi hålla fast vid den åsikten, att julen skall vara en minnesfest i en hedersbevisning åt människokärlekens konsekvens förkunnare på jorden, borde vi ju lämpligen vända den stöten av pengar och tankar, som nu äfvas åt onödiga mödor och sliga njutningar till uppgifter av annan sort. Vända den till att bevattna de fattigdomens odemarker, vilkas barn äro de arbetslösa — de som få en plats Ad nödhjälpsarbetet som högsta uppmantran — de hemlösa, som gå brandväkt i storstäderna om natten, luffarna, som skölja den enda skjortan i isbäcken vid vandrårhårbärgets lutande knut, magra mödrar och ängliga små barn utan mat. Alla som gå omkring med bleka ansikten och förvildade ögon och händerna frysan och färfäga i byxfickorna.

För människorna, som ha så stora omstörtande och skapande krafter till sitt förfogande, borde det väl inte vara omöjligt att bygga om julen, så att de kunde glädja sig åt den. Så de förvildade ögonen blev ljusa och den ge-

Winter- ekipering

För inköp av den eleganta Parismodellen, såväl som den lilla chica trottoar-hatten, vänd Eder förtroendefullt till

**MODEATELIEREN
MITRA**

Moderata priser. Individuellt stillfullt arbete.

TEL. 15 53.

Birgerjarlsgatan 34.

Sandahls Pälsvaruaffär

Västra Slussgatan 10
(24 Södermalmsgö 24)

Specialité Pälskappor!

Obs! Senaste modenyheter!
Telefon Söder 194.

Beställningar och moderniser-
ningar utföres noggrant till
moderata priser.

NYHETER i
HANDSKAR o VANTAR

inkomna hos

Signe Larssons Eftr.

Handskaffär

Västra Slussgatan 10
(24 Södermalmsgö 24)

Reparationer och tvättningar
utföres omsorgsfullt och
på bestämt tid.

Telefon Sö. 347 16.

Det största strumpurvallet er-
bjuda våra 7 specialaffärer

Bredenberg
& Co

Hamngatan 30
Hamngatan 16
Drottninggat. 28
Drottninggat. 24
Kungsgatan 39
Humlegårdsgat. 7
Hornsgatan 64 A

nerade själen blev sig själv igen. Och luffarna fingo ett hem och den 24 december blev ett föreningsband istället för en avgrund mellan mörker och ljus.
Casas.

Obs!

Ni får Tidevarvet gratis för december månad vid pnenumeration nu för 1930.
Pris per helår 6 kr. Postgire 1544.

... ett verkligt monument i sin art,
kallar
Torsten Fogelqvist i D. N.

**André
Siegfried:**

Förenta staterna

AV IDAG

Han tillägger:

"Det är icke överdrift, då jag påstår att jag icke på år och dag gjort en så intressant litterär beaktenskap."

Den förtjänade att läsas av alla tänkande människor, européer såväl som amerikaner.

BONNIERS

Vår Bostad

Handarbetets Vänner

Kungsträdgårdsgatan 12, Stockholm.

Högsta kvalitet textilier för kyrkor, hem och offentliga lokaler.

möblerna Ni smakfullast men till lägsta pris hos oss.

KOMPLETTERINGSMÖBLER
ARMATÜR
MATTORRiklig sortering. Goda bet. v. Ek.
A.-B. PETERSSON & NILSSON
48 Sveavägen 48Simonssons
BosättningsaffärerGötgatan 39 Tel. Sö. 131 63
Katarina Bangatan 9 » » 124 07
S. Eriksgatan 106 » » 836 70GLAS, PORSLIN, KRISTALL NY
SILVER, ELEKTRISK ARMA-
TÜR, Bosättningsartiklar i stor sortering m. m.

Miljontals hem över hela världen hållas rena och friska med Lux-dammsugare

Arkitekten

som föreskriver den, förghandlaren, som säljer den, målaren, som använder den och allmänheten, som går på den, vet att en giftfri miljö måste hållas för millioner steg och att

GENTILES 7-LACK

motvarar detta krav.

Avrustningstanken i Norge

(Forts. fr. sid. 1.)

sikt över saken kunde gå til en avgjörelse.»

Den efterföljande venstre-regjering tok forslaget tilbake. Folkets representanter blev ikke spurdt da. Der trenges kanskje at krigs- og ungdommens opprørskrefter kommer og minner os om at vi har hat en verdenskrig, nu mer enn et decennium efter våbenstilstandens intrædelse. Menneskene glemmer, ialfald har det norske venstreparti glemt sit valgprogram fra 1923 med posten: »I den utstrekning det internasjonale fredsarbeide og hensynet til den mellomfolkelige avrustning og til landets sikkerhet tilsier, skrives til innskrænkninger i vårt forsvar med et sikt på avvikling.»

Verden har set Geneveprotokollen, Locarnovalene, de nordiske voldgiftstraktater, det danske avrustningsforslag og nu tilslut den internasjonale fredsakt som gjør krig ulovlig, siden 1921. Men i 1923 våget man ikke å kreve en utredningskomisjon. Denne ville bragt avrustningsforslaget i forgrunnen i vor politik, og tvunge de enkelte vælgere til å gjøre sig rede for spørsmålet. Det er jo også mulig at det på dette tidspunkt ville være en forhastet snarvei til å bringe klarhet i folkemeningen på dette punkt. Og det vil nu vil er klarhet i folkets mening og standpunkt her, på så dybt og sikkert grunnlag, at vi tvinges frem mot en naturlig forberedelse av en folkeavstemning på saken.

Allikevel efter hvad som hendte i 1928 finner vi det ikke så overveidende betydningsfullt at Stats- og utenriksminister Mowinkel offisielt på spørsmålet om hvad han anser den største utenrikspolitiske opgave svarer: »Fred og forståelse mellem folkene og oplysning av krigspsykosens i menneskenes sind.» Mowinkels folkeforbudsarbeide, hans foredrag og fredstaler, hans opptreden unner debatten om de nordiske voldgiftstraktater, all taler om en velvilig internasjonal innstilling politiker og paciist. Og regjeringens holdning og sindeag må jo dog ha en betydning: Avrustningsforslaget kan diskuteres.

Selv om det unner »Grønlandstridens nesten litt chauvinistisk anstrøkne »Norrigs Ungdomslag» har hat avrustningstanken opppe til driftelse. (Ved sit landsmøte sommeren 1928).

Imidlertid har det nye borgerlige tiltak Fædrelandslaget i oktober offentliggjort sine retningslinjer. Et par av de viktigste punkter virker ikke egentlig pacifistiske i sin ånd. Punkt II lyder: »Fædrelandslaget fortsetter sin kamp mot kommunismen og enhver annen revolusjonær politikk.» Vi vet hvad denne »kamp» innebærer unner valgene. Punkt IV lyder: Fædrelandslaget vil styrke nasjonalfølelsen og motsette sig den selvopgivelse ikke å ville forsvare vårt land.»

9 december stod den utmerkede frihandelspolitiker og folkeforbundsmann, forhenværende utenriksminister Ræstad i Nobelsalen i Oslo og holdt foredrag om muligheten for en forandring av Folketorbuets pakke for å bringe den i overensstemmelse med Kellogg-pakten. Gledelig ville det jo være om Hr. Ræstad i et følgende foredrag ville tale om forandring i Norges grundlov, overensstemmende med Kellogg-pakten.

Pacifistene er ikke tydelig organisert i Norge (uten forsåvitt som arbeiderpartiets medlemmer kan kalles pacifister) Vi har ingen oversikt over situasjonen, in-

net præcis inntrykk av stemningen. Vi vet ikke hvor mange det er som finner sig tilfredsstillt av den ånd som gav sig uttrykk på det møte i høst som Fædrelandslaget fremla de nevnte retningslinjer.

Stemningen i den borgerlige presse i Norge i høst har været samlet og aviserne har påtatt sig den opgave å forsyne med faglige artikler om høstordningsforslaget her og i utlandet. Samtidig har aviserne sat i gang enqueteer blandt ledende offiserer i anledning ufoførelsen av Journey's end på Nationalteatret og — de nye oplag av ungdomskrigsbøkene. Stemningen er ytterligere forsterket ved direkte bidrag fra kvinnehold — de norske Lotta Sværddamer. Norske kvinners frivillige verneplikt, en to år gammel organisation var innkaltte til »masemøte» i Oslo i slutten av oktober. Gjennem Røde Kors og kvinners vernepliktsforbund og landets forsvarsforeninger lures forsvarstanken mot bedre vidende fremdeles appellerende til fædrelandsfølelsen inn på ungdommen og på kvinnene, åpent gjennem fædrelandslagstaler, mer skjult — gjennem arbeide for civilbefolkningens beskyttelse mot gaskriken.

Motstanden er oppfinnsom, den fornyer sig og — seirer hvor de radikale konsekvente antimilitarister ikke altid er på vakt med opplysning, opplysning, opplysning, hvori man igjen og igjen imøtegår de samme innvendinger, de samme så forfultet til vundne argumenter lios nye vælgere, nye partimedlemmer, ny ungdom. Kampen, den negative, avdekkende, opryddende må føres uten stans overalt hvor gjengangene dukker opp, positivt blir arbeidet ved troen på at folkeviljen vill velge rett, når den får lov å finne sig selv. Men da må prøven på hvor de norske kvinner egentlig står i avrustningsforslaget legges dybt nok. De krefter som kan og vil hjelpe til her er i det minste ikke organisert. Arbeiderpartiet har ikke ubetinget flertal i Norge. Dessuten er ikke det fredspolitikk ubetinget! Skolen og kirken står svak og uklar som før, hvor de ikke er altfor klare! Norges fredsforsning har i år på initiativ av en kjent pacifist, prost Castberg, utsent en adresse til

lannets prester til unnerskrift. Ordlyden var:

»Undertegnede Præster i den norske Folkekirkes Tjeneste anser det for vor Pligt overfor vort Folk og den Kirke vi tjener, at udtale som vor Oberbevisning, at al Krig staar i absolut Modsetning til Kristendommens Grundtanker, saaledes som de er aabenbaret i Jesu Kristi Evangelium. Ud fra dette Grundsyn maa vi arbeide for Afrustning, som den sikreste Vej til at komme bort fra Afgjørelsen af mellemfolkelige Stridigheder ved Krig og naa til en Forstaelse mellem Nationerne. Vi opfordrer herved alle Medlemmer af den norske Kirke til at slutte sig til vort Krav om Afrustning.»

Kirken er splidaktig med sig selv. Noen og sytti prester var for og det samme antal var mot — men adressen gav anledning til ett par krasse uttalelser i militaristisk retning fra høiere geistlig hold.

Denne lille uforbeholdne oversikt er git i tillid til den overbevisning at i vore dage hvor Europas Forenede stater synes innen rekkevidder, hvor verdensforenede stater i en viss forstand nesten synes en realitet unner Verdensfredspakten tegn, gjelder ikke lenger partiprogramposter fra dage før vore respektive regjeringer på folkenes vegne ratificerte Kelloggspakten. Vi kan saktens tale åpent om hverandre, om de ord og tendenser som ved inkonskvens bidrar til misbruk av selve de dirigerende ideer, over folkenes liv — ideer som man på papiret har git sin sanksjon.

Modne tenkende mennesker i alle lande begynner kanskje for alvor og ane hvad indhold det nu gjelder å gi fædrelandskjærlighet, sterkere, bevisstere enn nogensinde før, men også sannfærdig-re netop for det internasjonale samarbeides skyld. Men de vet også at vi mer enn noensinde for må tale åpent om situasjonen, militarisme er militarismen enten det gjelder det britiske rike, U. S. A. eller Sverige, Danmark eller Norge. Og militarismen i alle dens former og utslag skal bekjæmpes. I tillid folkeviljens verdighet er det vor plikt å søke knusknapp om hverandres arbeid utover landegrensene og — søke samarbeide.

Moderskap . .

(Forts. fr. sid. 3.)

Varje tidning från Folkets Dagblad till Svenska Dagbladet innehåller stora annonser, vari dessa föremål salubudjas. Från varda hälsovårdsaffärerna salubudjas varorna och vem har ej sett den där ljusreklamman där i eldskrift ordet »Gummi» lockar och bjuder.

Allt detta sker trots lagen. Kan det vara ågnat att höja respekten för jag överhuvud taget, när dylikt uppmanat skoj med lagen är möjligt? Och tolereras. Lär folk hvor de skola kunna förebygga följderna av könsungårde så skulle helt säkert antalet fosterfördrivningar högst avsevärt minskas. — — —

Jag vill till sist referera ett fall ur min erfarenhet. En kvinna stod åtalad för fosterfördrivning. Hon hade behandlat en havande kvinna som dog. Utredningen gav till handen att fosterfördrivning skett såsom numera oftast är fallet med en s. k. sond, som inköpts i hälsovårdsaffär. En läkare som hördes som vittne i målet, redogjorde för det antag-

ga förloppet vid infektionen. På min fråga uppgav han beträffande sonda, att den legitima läkekonsten i ytterst ringa omfattning hade bruk för dessa och att enskild person i minimal utsträckning hade anledning bruka dem, men att erfarenheten visat, att de i synnerlig stor utsträckning brukades i fosterfördrivande syfte med förödande resultat.

Jag skrev vid den tiden en artikel i en Stockholmsstidning, där jag gick i härdmot att dessa brotts- och mordverktyg änge såljas offentlig i en tid, när ofarliga gifter äro under recepttvång och när jag icke får köpa ett salongs- eller jaktgevär utan särskild licens.

Men dessa mordvapen få såljas okontrollerat!

Ja, det har gått så långt, som jag konstaterat vid en rundvandring tillsammans med en läkare till ett antal hälsovårdsaffärers skyltöfster, att dessa sonda, likt blomstjälkar samlade i vaser, de korera fönstren samman med de s. k. livmodersprutorna, som — jag citerar en annons ur Svenska Dagbladet, som föll mig i handen — säljas med spetsar i 3 olika storlekar, vassa spetsar etc.

Det kom en kvinna upp till en kvinnlig läkare och hade med sig

Professor
Gust. Komppa

uttalar sig om

Vita Tvättbjörn.

Undertecknad som i allmänna handeln i Helsingfors inköpt ett paket »Vita Tvättbjörn» benämmt tvättmedel har vid undersökning av detsamma funnit, att det till sin kemiska sammansättning är likadant som de prover av samma medel, som jag undersökt för 2 och 4 år sedan. Och innehöll det nu icke heller alkalier, vattenglas, klor eller andra frätande eller annars för tvätten skadliga ämnen. Utan består det till sin verk sammaste beståndsdel av oleintvål.

På grund av det ovan sagda bör »Vita Tvättbjörn» anses som ett förstklassigt tvättmedel.

Helsingfors den 6 oktober 1929.

Kon. ordl. förest. vid Tekn. Högskolan i Finland.

Detta uttalande av en framstående utländsk auktoritet bör ytterligare styrka det stora förtroende, som kommit Vita Tvättbjörn till del.

VITA
TVÄTT-
BJÖRN

Extra stora paket 50 och 75 öre.

en sond och bad om anvisning, hur den skulle användas.

Läkaren meddelade, att någon sådan anvisning kunde hon inte lämna: att det vore vådligt för liv och hälsa att bruka den, och dessutom, att det var belagt med bösta straff att fosterfördriva.

Man förstår patientens förvånade fråga: Men hur kan de då få sälja dem?

Jag fick också upplysning om att det per år i Sverige så såldes jag tror det var — 100,000 sonda.

Jag har hört mig för och erfarit, att sjukhusens och läkarnas behov av sonda för legitima ändamål belöper sig till några hundrade per år. Man kan alltså sluta sig till att cirka 100,000 sonda levereras per år i brotts tjänst, till folkhälsans fördär.

Måne det icke snart kan vara på tiden att stoppa denna erbarmliga trafik. Men den dockar också på en ändring i lagen om fosterfördrivning och ett bort med preventivlagen.